

Prostko-Prostyński Jan, rec. książki: V. I. Budanova, *Drevnie avtory o razmeščenie Gotov na Balkanah nakanune ih pereselenija na territoriju imperii, Vizantijskij Vremennik* 46, 1986, s. 52–58, „Balcanica Posnaniensia. Acta et Studia” 1990, t. 5, s. 444–445.

<https://doi.org/10.14746/bp.1990.5.47>

<https://pressto.amu.edu.pl/index.php/bp/article/view/54289>

Instytucją przechowującą materiały źródłowe jest Biblioteka Collegium Historicum Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu.

<http://bch.amu.edu.pl>

Zadanie zostało zrealizowane w ramach konkursu „Społeczna odpowiedzialność nauki II – Wsparcie dla bibliotek naukowych”. Projekt zatytułowany „Digitalizacja archiwalnych wydań czasopism naukowych zgromadzonych przez Bibliotekę Coll. Historicum UAM”. Projekt dofinansowany ze środków budżetu państwa, przyznanych przez Ministra Nauki w ramach Programu Społeczna odpowiedzialność nauki II. Wsparcie dla bibliotek naukowych (umowa nr BIBL/SP/0092/2024/02 z dnia 05.12.2024). Całkowita wartość projektu: 247 236,00 zł. Kwota dofinansowania: 220 836,00 zł.

The institution storing the source materials is the Library of the Collegium Historicum of the Adam Mickiewicz University in Poznań.

<http://bch.amu.edu.pl>

The task was carried out within the framework of the competition “Social Responsibility of Science II – Support for Scientific Libraries”. The project entitled “Digitization of archival editions of scientific journals collected by the Library of the Coll. Historicum of Adam Mickiewicz University”. The project was co-financed from state budget funds granted by the Minister of Science within the framework of the Programme Social Responsibility of Science II. Support for Scientific Libraries (agreement no. BIBL/SP/0092/2024/02 of 05.12.2024). Total value of the project: PLN 247,236.00. Amount of co-financing: PLN 220,836.00.

UNIwersYTET
IM. ADAMA MICKIEWICZA
W POZNANIU

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

Społeczna
Odpowiedzialność
Nauki II

w odległości 2 - 3 km egzystowały *vici*, z których większość otrzymała z czasem prawa municypalne⁴.

Dyskusyjne jest również stwierdzenie, że „Septimius Severus nadał prawa miejskie *canabae* największych twierdz nadreńskich i naddunajskich” (s. 179). Jak dotąd, jedynym pewnym przypadkiem nadania praw municypalnych *canabae* jest przykład Apulum w Dacji. W odniesieniu do większości pozostałych ośrodków mamy dowód, że municipia powstawały z *vici* (por. zresztą wcześniejsze zdanie Kolosovskiej: „W miastach na limesie *canabae*, sąsiednie *municipium* i sam legion były ściśle ze sobą powiązane w sferze gospodarki i w sferze kultury i ideologii”, s. 179). Wydaje się niewątpliwe, że na rolę *canabae* w procesie kształtowania się miast rzymskich spojrzeć musimy jako na zagadnienie o wiele bardziej złożone niż to wcześniej przyjmowano⁵. Niestuszne jest także stwierdzenie autorki, że Septimius Severus nadał prawa miejskie *canabae* legionu V Macedońskiego w Potaissa: kłóci się to z przekazem Ulpiana (Dig. 50, 15, 1, 9), gdzie mowa jest o *vicus Patavissensium* (= Potaissa).

Zbyt jednoznacznie przyjmuje autorka pogląd J. Fitza o municypalnym statusie Gorsium (Panonia Dolna, por. s. 177 - 178). Nie możemy zapominać, że jest to tylko koncepcja, oparta na dosyć kruchej bazie źródłowej, a z obszaru Imperium znamy ośrodki o niewątpliwym znaczeniu, a bez praw municypalnych (e.g. Mogontiacum, Argentorate, Cambodunum).

W dokonanym na s. 392 zestawieniu literatury do rozdziału brakuje klasycznej monografii M. Macrea *Viața în Dacia romană* (București 1969), a z nowszych opracowań książki F. Kolba *Die Stadt im Alterum* (München 1984).

Leszek Mrozewicz (Poznań)

V. I. Budanova, *Drevnie avtory o razmeščenii Gotov na Balkanah nakanune ih pereselenija na territoriju imperii*, Vizantijskij Vremennik 46, 1986, s. 52 - 58.

Zamysł dokładniejszego określenia zasięgu osadnictwa Gotów na Bałkanach (Wizygoci oraz zachodnia odnoga ugrupowania Ostrogotów) w przededniu ich odejścia na prawy brzeg Dunaju (ante 376) wyłącznie na podstawie źródeł literackich wydaje się obecnie anachroniczny. Wobec powszechnie przyjętej identyfikacji zabytków kultury Sîntana de Mureș z materialnymi pozostałościami pobytu Gotów w Rumunii i Mołdawii (inne, głównie dako-getyjskie elementy w tej kulturze starał się wyodrębnić zwłaszcza G. Diaconu, *Getisch-dakische Elemente in der Sîntana de Mureș – Kultur*, w: *Thracodacica. Recueil d'études à l'occasion du IIe Congrès International de Thracologie* 1976, București 1976, s. 309 - 314), rozmieszczenie należących do niej znalezisk – uzupełnione danymi o zasięgu występowania epigrafiki runicznej (z głośnymi inskrypcjami z Pietroassa i Letcani na czele – stanowi jedyną sensowną podstawę do dalszych badań nad uzupełnieniem obrazu rozsielenia Gotów na wspomnianym terenie. Jednak autorka tej niewielkiej rozprawki nie uwzględniła odpowiedniej literatury archeologicznej (taką podaje np. J. Strzelczyk, *Stan badań nad dziejami i kulturą Gotów do chwili osiedlenia się na terytorium rzymskim*, Roczniki Historyczne XLVII, 1981, s. 163, przyp. 150 i s. 164, przyp. 151), ograniczając się do krytyki źródeł literackich (zauważam jednak nieznamość *Passio Sancti Sabae Gothi*, poświadczającego osadnictwo wizygockie nad rzeką Musajon identyfikowaną z Buzau, prawobrzeżnym dopływem Seretu) i kilku inskrypcji łacińskich. W tej sytuacji konkluzja artykułu „... w przededniu masowego osiedlenia się w Imperium naddunajscy Goci... zajmowali

⁴ Por. A. Mócsy, *Pannonia and Upper Moesia*, London-Boston 1974, s. 126 - 129; B. Gerov, *Zum Problem der Entstehung der römischen Städte am Unteren Donaulimes*, Klio 59, 1977, s. 299 - 309; L. Mrozewicz, *Ze studiów nad rolą canabae...*, Balcanica Posnaniensia, III, Poznań 1984, s. 285 - 297 (z dalszą literaturą).

⁵ Mrozewicz, jak wyżej.

rejony Oltenii, Muntenii, południowo-wschodnie przedgórze Karpat i terytorium Mołdawii” (s. 58) nie jest w literaturze przedmiotu nowością (a jeśli chodzi o Oltenię rzecz jest nawet dyskusyjna, gdyż nie stwierdzono na tym terenie zabytków kultury Sîntana de Mureș, występują one natomiast w Siedmiogrodzie nad Górną Alutą i Maroszem, a więc w rejonie nie branym przez autorkę pod uwagę jako obszar osadnictwa Gotów). V. I. Budanovej należy się uznanie za staranną analizę nielicznych wzmianek w źródłach pisanych, ale zadaniem artykułu, jak to wyraźnie wynika ze wstępu, nie było zbadanie orientacji rzymskich autorów w realiach osadniczych po lewej stronie Dunaju, lecz uściślenie terenów zajmowanych na Bałkanach przez Gotów w przed roku 376, a to wymagało włączenia do analizy źródeł archeologicznych.

Jan Prostko-Prostyński (Szczecin)

NOWE INSKRYPCJE ŁACIŃSKIE Z DOBRUDŻY (DACIA, XXX 1986, s. 109 - 120, 173 - 176)

Prowadzone od 1981 roku badania archeologiczne w północnodobrudżańskiej miejscowości Independența (region Tulcea) dostarczyły 21 fragmentów inskrypcji, z czego 9 zidentyfikowano jako wotywnie, a 3 jako nagrobne. W XXX tomie czasopisma „Dacia” Al. Suceveanu i M. Zahariade publikują napisy wotywnie. Ze względu na fakt, że dostarczają one zupełnie nowych danych do dziejów Mezji Dolnej, warto je pokrótce odnotować.

Osiem napisów tworzy zwarty zespół odnoszący się do nie znanego dotychczas na mapie Moesia Inferior *vicus classicorum* (A. Suceveanu, M. Zahariade, *Un nouveau „vicus” sur le territoire de la Dobroudja romaine*). Sześć fragmentów daje się w znacznym stopniu zrekonstruować, dwa zaś pozostają jako niewielkie szczątki, niemniej wyraźnie odnoszące się do tego samego zespołu. Wszystkie dedykowane są Iovi Optimo Maximo przez cives Romani consistentes vico classicorum „rękoma stojącego na ich czele magistra. Datowane są na okres od 136 (?) po początek wieku III. Oto najlepiej zachowany tekst (s. 116, nr 1):

I(ovi) O(ptimo) M(aximo)
c(ives) R(omani) c(onsistentes)
vic(o) class(icorum) cu-
ra(m) ag(ente) P(ublio) Pom-
5 peio mag(istro)
Severo et
Herenniano
co(n)s(ulibus)

rok 171

Formularzem swym zbliżone są one do innych, doskonale znanych inskrypcji z *vici* leżących na terenie Dobrudży, a mianowicie Secundini, Quintionis, Ulemtum. Z tym, że jeśli w tamtych tekstach występuje nazwa własna *vicus*, tak tutaj Suceveanu i Zahariade uważają, że termin *vicus classicorum* nie jest toponimem i wiązać go należy z takimi określeniami jak *vicus navalliorum* (Mogontiacum) i *vicus canabiarum* (Argentorate, Lambaesis, zob. s. 116, gdzie przytoczona jest literatura). Inskrypcje z Independența stały się zresztą dla dwójki rumuńskich badaczy pretekstem do zabrania głosu w szerokiej dyskusji na temat *vicus* — *canabae* — *conventus civium Romanorum* (cives Romani consistentes). Ich zdaniem z całą stanowczością możemy mówić o istnieniu *canabae* przy oddziałach wojsk pomocniczych, a publikowane inskrypcje w pełni to, jak sądzą, potwierdzają. Tym samym stanowisko obu uczonych stać się musi trwałym elementem w tej dyskusji, a napisy z Independența nabierają waloru poznawczego na skalę pozame-